

Opas

**monikielisten
oppilaiden
opetukseen
perusopetuksessa**

Sisällysluettelo

Johdanto	5
Kielitaidoton vai monikielinen?	6
Perusopetukseen valmistava opetus	7
Perusopetukseen siirtyminen.....	8
Maahanmuuttajataustaisen oppilaan oppiaineet peruskoulussa	9
Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät	9
Muut oppiaineet	11
Arviointi	12
S2-oppimäärän arviointi	12
Muiden oppiaineiden arviointi	12
Muuta	14
Oman äidinkielen opetuksen järjestäminen ja siihen osallistuminen	14
Tulkin tarve?	14
S2-opettajan kelpoisuus perusopetuksessa.....	14

Johdanto

Kuten kaikkien muidenkin oppilaiden opetuksessa, maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan valtakunnallisia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Samalla kuitenkin huomioidaan oppilaiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli/muu kielitaito ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika. (POPS 2014.)

Perusopetuslaki toteaa, että opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä (628/1998, 3 §).

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiinsä heti tuen tarpeen ilmetessä. Koulussa annettava pedagoginen tuki jaetaan kolmeen osaan: yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen.

Kielitaidoton vai monikielinen?

Monikielisyys on voimavara, jota voi hyödyntää aktiivisesti koulussa. On tärkeää, että jokainen oppilas tuntee oman kielellisen taustansa ja kaiken kielitaitonsa hyväksytyksi. Monikielisellä ihmisellä voidaan tarkoittaa henkilöä, joka

- hallitsee kahta tai useampaa kieltä yksikielisen äidinkielen tavoin
- puhuu kahta kieltä sujuvasti
- osaa äidinkielensä lisäksi jonkin verran jotakin toista kieltä.

(Lisätietoa: oph.fi ja solki.jyu.fi)

Perusopetukseen valmistava opetus

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille niille maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Valmistavan opetuksen laajuus vastaa noin yhden lukuvuoden oppimäärää. Valmistavaa opetusta varten ei ole määritelyä valtakunnallista tuntijakoa eikä oppimäärää, joten oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma.

Opinto-ohjelmassa määritellään:

- oppimisen tavoitteet
- opiskeltavat oppiaineet, tuntimäärät ja sisällöt
- integroiminen ikätasoa vastaaviin esi- ja perusopetuksen opetusryhmiin sekä ohjauksen järjestäminen
- mahdolliset tukitoimet.

Valmistavassa opetuksessa suomen tai ruotsin kielen opetuksen tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita voidaan jo integroida perusopetuksen opetusryhmiin. Integroinnin avulla oppilas saa kokemusta autenttisesta oppimisen kieliympäristöstä, ja se edistää kotoutumista koulu yhteisön jäseneksi. Jos oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta esimerkiksi 8. tai 9. luokalle tai jatkaa perusasteen opintoja aikuislukiossa, tulee hänen suorittaa taito- ja taideaineiden pakollisia opintoja valmistavan opintojen aikana.

(Lisätietoa: oph.fi, Perusopetukseen valmistava opetus)

Perusopetukseen siirtyminen

Oppilaan siirtyminen perusopetukseen suunnitellaan yhteistyössä huoltajien sekä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Tarvittaessa suunnittelussa ovat mukana myös koulun oppilashuollon henkilöstö sekä oppilaan perusopetuksen koulun määräytymistä koordinoivat henkilöt.

Kaikilla Oulun kouluilla ei järjestetä valmistavaa opetusta, joten valmistavan luokan jälkeen oppilas siirtyy omaan lähikouluunsa. Oulun kaupungin valmistavaa opetusta järjestävät ala- ja yläkoulut löytyvät Oulun kaupungin sivuilta: ouka.fi, Maahanmuuttajien opetus.

Maahanmuuttaja- taustaisen oppilaan oppiaineet peruskoulussa

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät

- suomen kieli ja kirjallisuus
- ruotsin kieli ja kirjallisuus
- saamen kieli ja kirjallisuus
- romanikieli ja kirjallisuus
- viittomakieli ja kirjallisuus
- muu oppilaan äidinkieli
- **suomi** ja ruotsi **toisena kielenä ja kirjallisuus**
- suomi ja ruotsi saamenkielisille ja kirjallisuus
- suomi ja ruotsi viittomakielisille ja kirjallisuus

Poimintoja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärän erityisistä tehtävistä:

tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin

harjaannuttaa monilukutaitoa

kehittää kielitaitoa kaikilla kielenkäytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen

tukea kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan

tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä

tukea kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä

(POPS 2014)

S2-oppimäärä: kenelle ja millä perusteilla?

- "Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista." (POPS 2014, s. 118)
- Oppilas voi opiskella S2-oppimäärää, jos hänen äidinkielenä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta.
- Seuraavat näkökulmat on huomioitava S2-oppimäärän tarpeen selvittämisessä:
 - Oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla.
 - Oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

S2-oppimäärän opetusjärjestelyt

Suomea toisena kielenä opetetaan joko

- kokonaan erillisissä S2-ryhmissä **tai**
- osittain S2- ja osittain eriytetysti suomen kieli ja kirjallisuus -ryhmissä **tai**
- kokonaan suomen kieli ja kirjallisuus -ryhmässä.

Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty.

Muut oppiaineet

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita.

Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja (*POPS s. 28*). Perusopetukseen integroidut oppilaat ovat lähtökohtaisesti mukana yleisopetuksen ryhmässä.

Suunnitellessaan opetusta ja arviointia opettajan tulee ottaa huomioon oppijoiden kielitaidon taso. Samoin on hyvä huomioida oppilaan aiemmat kokemukset, tiedot, taidot ja kulttuuri.

Oppilas voi hyödyntää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä opiskelussa. Suomen kielen oppijalle on hyödyllistä pohtia sanojen merkityksiä miettimällä aiheeseen liittyvää sanastoa omalla kielellään. Mielikuvien muodostaminen asiasta helpottaa muistamista ja oppimista. Samalla tuetaan oppilaan monikielisyttä ja oman äidinkielen säilymistä.

Muissa oppiaineissa täytyy ottaa huomioon, että opiskelussa tarvittavan kielitaidon saavuttaminen vie aikaa. Kaikkien oppiaineiden opetuksessa tulee oppilaalle tarjota kielellistä tukea, esimerkiksi:

- materiaalia selkeämmällä suomen kielellä: käytä oikeaa oppiainesanastoa ja -termejä (esim. kapillaari-ilmio), mutta selitä konkreettisesti
- keskeisten käsitteiden avaaminen ennen opetustekstiin siirtymistä
- selko- ja E-kirjat, äänikirjat (etenkin läksyjen lukua varten), sähköiset materiaalit ym.
- kuvat, ajatus- ja käsitekartat ja tiivistelmät, pelit, konkreettiset havaintovälineet, videot, sovellukset ym.
- kulttuurimentori, koulunkäynninohjaaja tai resurssiopettaja tunnilla mukana

Toinen kotimainen kieli (ruotsi)

Lähtökohtaisesti myös maahanmuuttajaoppilaat opiskelevat ruotsin kieltä. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt, ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harjintaan.

(Lisätietoa: oph.fi)

Arviointi

S2-oppimäärän arviointi

Kielitaito on kokonaisuus, jossa kaikki liittyy kaikkeen. Puhumista ei voi irrottaa puheen ymmärtämisestä eikä lukemista voi irrottaa kirjoittamisesta. Eri kielitaidon osa-alueet voivat kehittyä eri tahtiin, ja siksi niitä on tärkeä arvioida myös erillään toisistaan, jotta kielitaidon kehittymistä voi tukea.

Arkitilanteiden arviointi on keskeistä arvioinnissa. Havainnoi oppilaan vuorovaikutusta ja yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa, puhumisen taitoa, puheen ymmärtämisen taitoja, luetun ymmärtämisen taitoja sekä kirjoittamisen taitoja.

Kun Primukseen laitetaan oppilaan oppimääräksi S2, se tulee automaattisesti myös Wilmaan.

Muiden oppiaineiden arviointi

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. -- Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, **arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.** (POPS s. 48)

Koe- ja testitilanteissa monikielistä oppilasta tukevat esimerkiksi

- tehtävien selkokielistäminen, kysymysten selittäminen
- suulliset kokeet ja näytöt
- kirjat auki -koe
- koetehtävät oppilaalle etukäteen
- sanalistat apuna
- oman äidinkielen ja muiden kielten hyödyntäminen oppimisessa ja koetilanteessa
- pitempi aika kokeen suorittamiseen
- kokeen tekeminen osissa.

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi kaikissa oppiaineissa olla sanallista 9. luokan välitodistukseen asti. Viimeistään päättötodistuksessa on annettava numeroarvosana.

Uudet päättöarvioinnin kriteerit (kansalliset osaamisen kuvaukset arvosanoille 5, 7, 8 ja 9) julkaistiin 31.12.2020. Kriteerit otetaan käyttöön kouluissa 1.8.2021, päättöarvosanat keväällä 2022.

Muuta

Oman äidinkielen opetuksen järjestäminen ja siihen osallistuminen

Maahanmuuttajataustaisille oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opetusta kaksi tuntia viikossa. Opetusryhmä voidaan perustaa, jos ryhmässä on perustamisvaiheessa vähintään kuusi oppilasta.

(Lisätietoa: ouka.fi, Maahanmuuttajien opetus)

Tulkin tarve?

Oulun peruskouluissa käytetään Monetran tulkkipalvelua, puh. 08 558 41856. Kun varaat tulkkiaikaa, valmistaudu kertomaan oppilaan nimi ja syntymäaika. Tulkkauksia järjestetään paikan päällä sekä puhelintulkkauksena. Koska kaikille kielille ei ole useita tulkkveja, pyri varamaan aika hyvissä ajoin.

S2-opettajan kelpoisuus perusopetuksessa

Suomi toisena kielenä -aineenopettajan kelpoisuuteen vaaditaan äidin-kielen ja kirjallisuuden opettajan kelpoisuus (A 986/1998 5 §):

- ylempi korkeakoulututkinto
- perus- ja aineopinnot (60 op) suomen kielessä
- perus- ja aineopinnot (60 op) kotimaisessa kirjallisuudessa tai yleisessä kirjallisuustieteessä
- opettajan pedagogiset opinnot (60 op).

Luokanopettaja (jolla ei ole aineenopettajan kelpoisuutta) saa kuitenkin opettaa omalle luokalleen sekä toisen opettajan luokalle suomi toisena kielenä -oppiainetta luokanopettajan kelpoisuudella ja virkanimikkeellä.

(Lisätietoa: suomenopettajat.fi)

OULU

*Sivistys- ja
kulttuuripalvelut*

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

